

РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ. АНОТАЦІЇ

КНИЖКА ПРО НОСІЇВ ОДНОГО ПРИЗВИЩА

Костирко В.В. Костирка-Костырко. Следы на страницах истории. Документальные очерки. Бийск. – Издательский дом «Бия». – 2016. – Том I – 602 с., том II – 415 с., т. 100 экз.

Цей двотомник по-своєму особливий. У ньому вміщено документальну інформацію більше як про 2300 носіїв рідкісного прізвища Костирко з восьми країн світу, які залишили слід на сторінках історії упродовж п'яти останніх століть. Найбільше їх з України і, зокрема, з Чернігівщини.

Автор-упорядник двотомника – алтайський краєзнавець Валерій Костирко, який походить з прадавнього українського роду. Його предок Микита Костирко у пошуках кращого життя 1893 року назавше покинув із сім'єю рідну Солонівку, що під Городнею, і виїхав до Сибіру. Оселився він у деревні Глушинка Барнаульського повіту Томської губернії.

А скільки ще таких, як він, Костирок, переселилися колись із Чернігівської і Полтавської губерній на сибірські простори, до Кубані та на Далекий Схід.

Автор розпочинає своє унікальне дослідження ще з доби Великого Князівства Литовського (XV-XVII ст.). Перша згадка про носія прізвища Єрмила Костирка, овруцького урядника, датується 1410 роком.

Цікаву документальну інформацію вміщено у розділах «Гетьманщина XVII століття» та «Військо Запорізьке XVIII століття».

Зокрема, у Реєстрі війська Запорозького 1649 року записано 41 козака на прізвище Костирко (чи схожого з ним). Усі вони в той час мешкали на території 15-ти з 16-ти адміністративно-територіальних утворень – полків. Три з них (з чотирьох у Чернігівському полку), а саме: Іван Костирка, Дорош та Іван Костиренки мешкали у моєму рідному селі Звеничів, що неподалік Чернігова.

До цього населеного пункту, що нині входить до складу Ріпкинського району, в автора-упорядника двотомника особлива увага. Адже тут, як ніде, найбільш масово мешкали носії прізвища Костирко.

У 1922 році в селі було 167 дворів з населенням 908 осіб. З них у 34 мешкало 182 Костирки.

Звеничівським Костиркам у двотомнику присвячено десятки сторінок, де вміщено документальну інформацію про більше як 230 носіїв цього прізвища. Серед них козаки місцевого куреня Ройської сотні Чернігівського полку Прокіп, Олексій та Аврам Костирки, які брали участь у багатьох бойових походах.

Рядовий 10-го піхотного Новоінгерманладського полку Іван Никифорович Костирко – герой Вітчизняної війни 1812 року. А гвардії рядовий Степан Васильович Костирко мужньо боровся з ворогом у роки Другої

світової війни. Він кавалер двох орденів Слави та інших високих бойових нагород. Уродженець села льотчик Іван Іванович Костирко був учасником Параду Перемоги в Москві влітку 1945 року.

Гордість звеничівців – заслужений будівельник України Іван Антонович Костирко.

З документальних нарисів двотомника яскраво вирізняються розповіді про Костирок – уродженців села Лави колишнього Сосницького повіту.

Як стверджує дослідник, всі дворянські роди Чернігівської губернії, що носили це прізвище, походять від знатного військового товариша з Лав Захарія Костирки.

Його нащадок полковник Дмитро Васильович Костирко (1777–1855) з дворян. Військову службу він розпочав кавалергардом, охоронцем самого царя Павла І. «Сей мужественный и храбрый офицер» брав участь у війні з наполеонівськими військами. Відзнавився в боях під Полоцьком, Лейпцігом, Амстердамом... Переможно ввійшов до Парижа 1814 року.

Нагороджений трьома високими бойовими орденами: Святої Анни 2 ступеня з алмазами, Святого Володимира 4 ступеня з бантами, Святої Анни 4 ступеня на шпагу за хоробрість. Командував полками, бригадою внутрішньої варті. Похований у Пермі.

Родом з Лав і Митрофан Макарович Костирко (1800–1862). З дворян. Генерал-майор. Брав участь у тринадцяти бойових походах і кампаніях Кавказько-горської війни проти загонів легендарного Шаміля. Він кавалер 6 високих орденів, мав Золоту напівшаблю «За хоробрість». Помер у Лавах.

Прославили Лави і його вихідці Костирки-чиновники. Зокрема, колезький радник, випускник Сосницького повітового училища Федір Кирилович Костирко (1839–1894). Більше як 20 років обіймав він класні посади в Західному Сибіру. «За примерную деятельность и заботливость о делах города» йому було присвоєно звання почесного громадянина заштатного міста Тюкалинська Омського округу. А ще він кавалер трьох орденів.

У двотомнику вміщено документальний нарис про відомого архітектора і художника України, уродженця Лав Петра Федоровича Костирка (1897–1982) – одного з авторів першого монумента на могилі письменника Михайла Коцюбинського в Чернігові.

Помітний слід на сторінках історії залишили носії прізвища Костирко, уродженці села Лукнів Коропської волості Кролевецького повіту.

Полковник Порфирій Степанович Костирко (1864 р. н.) «за отличную и усердную службу и труды, понесенные во время военных действий» нагороджений трьома орденами.

Його земляк Степан Климович Костирко, квартирмейстер 1-го ступеня (унтер-офіцер-господарник), служив на ескадренному броненосці «Наварін» 2-ї Тихоокеанської ескадри. Загинув 28 травня 1905 року в Цусімській битві. Японська ескадра потопила тоді російський броненосець, де служив моряк з Лукнова.

У книзі можна знайти розписи родоводів Костирок, згаданих нами населених пунктів. А ще села Солонівки – малої батьківщини предків автора – упорядника двотомника.

Доволі широка географія міст і сіл нашого Сіверського краю, де мешкали чи й досі мешкають носії прізвища Костирко. Це Чернігів, Ніжин, Городня, Носівка, Тур'я, Чепелів, Конятин, Олишівка, Рябці, Кукшин, Вересоч... Більше як 30 населених пунктів. Отже, є шанс знайти інформацію для поповнення свого генеалогічного дерева.

У двотомнику максимально неупереджено і послідовно викладено ланцюг подій з життя носіїв прізвища Костирко, в основу яких покладено історичні документи і спогади сучасників. Під час шестилітньої роботи над ним автор переглянув понад 15000 історичних джерел з багатьох архівів і бібліотек України та Росії. Цікаво, що багато текстів подано в ньому українською мовою.

У публікаціях видання, зазначає в передмові автор, повністю відсутня «моя правда», присутня лише Істина. Себто історична розповідь про будь-кого з носіїв прізвища. Яку знайшов інформацію, таку й подав.

Нині ми живемо у надто складний і суперечливий час. Але, поважаючи права

особистості, упорядник не дає жодних оцінок ідейним поглядам і вчинкам своїх однофамільців, згаданих у двотомнику.

Тут поіменно названо жертв репресій (30-50 рр. ХХ ст.), голодомору (1932-33 рр.) в СРСР, зокрема, і в нашій області, вміщено мартиролог загиблих під час Другої світової війни.

У двотомнику є розділ, присвячений борцям за незалежність України. Тут названо Костинок – учасників визвольних змагань 1939–1954 років із Західної України, які за участь у боротьбі за волю були засуджені і відбували покарання у тюрмах та концтаборах.

Є тут рядки і з новітньої історії нашої країни. У другому тому книжки вміщено інформацію і портрет юного героя Андрія Костики з Львівщини, який загинув у АТО 17 липня 2014 р. під час обстрілу аеропорту Луганська. За мужність і героїзм під час захисту державного суверенітету і територіальної цілісності України він по-смертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Краєзнавець з Алтаю Валерій Костино ретельно дослідив етимологію прізвища однофамільців.

Книжка вийшла у світ у символічних обкладинках. Її перший том відкриває старовинна гравюра, на якій зображено трьох гравців у кості. І це не випадково. Адже одна із версій походження цього козацького прізвища та, що в далеку давнину костирниками називали тих, хто азартно грав у кості.

На першій обкладинці другого тому – костер, костирине – дрова, спеціально складені для вогнища.

На другій обкладинці обох томів – дводомна кропива (*Urtica dioica* L), яку в народі називають не лише жалючкою, а й кострика, костирко.

Яку з цих версій покладено в основу прізвища Костино, можна посперечатися. Але немає жодного сумніву, що це прізвище наше, українське. Недарма ж автор книги у її назві поставив його саме на першому місці в українському правопису.

Волею долі вітри історії рознесли носіїв цього прізвища по всьому світу.

Іван КУЖІЛЬНИЙ,
член Національної спілки журналістів України

